

УДК 378.147-796.818

DOI <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2021.78.12>

Д. Ю. Стеценко

викладач кафедри фізичного виховання і спорту
Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

Є. В. Кравчук

старший викладач кафедри фізичного виховання і спорту
Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

А. О. Посипайко

викладач кафедри фізичного виховання і спорту
Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

Д. В. Кулаков

старший викладач кафедри фізичного виховання і спорту
Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

Н. В. Борисенко

викладач кафедри фізичного виховання і спорту
Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

КРИТЕРІЇ ТА РІВНІ СФОРМОВАНОСТІ ГОТОВНОСТІ САМБІСТІВ-ВЕТЕРАНІВ ДО ЗМАГАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У сьогодишніх складних умовах змагальної діяльності (навчально-тренувального процесу, зорової підготовки) не можна забезпечити успішну та результативну змагальну діяльність в опануванні самбістами-ветеранами нових техніко-тактичних комбінацій без достатнього рівня сформованості психологічної та функціональної підготовленості (з урахуванням індивідуально-типологічних особливостей індивіда відповідно до статі, вікової групи та вагової категорії). Ураховуючи вищевикладене, прослідковується актуальність пошуку та розроблення сучасних програм, форм, методів, наукового інструментарію, а також педагогічних технологій (моделей) і відповідних критеріїв, показників та рівнів сформованості готовності самбістів-ветеранів до змагальної діяльності на різних етапах багаторічної підготовки.

Головною метою дослідження є визначення критеріїв, показників та рівнів сформованості готовності спортсменів-ветеранів чоловічої статі, які спеціалізуються в боротьбі самбо, до участі у змаганнях різних рангів. Під час дослідно-аналітичної роботи використані такі методи дослідження: аксіоматичні, ідеалізаційні, історичні і логічні, сходження від конкретного, формалізаційні тощо.

У результаті дослідження членами науково-дослідної групи визначені критерії, показники та рівні сформованості готовності спортсменів-ветеранів чоловічої статі, які спеціалізуються в боротьбі самбо, до участі у змаганнях різних рангів. Відповідно до результатів теоретичного дослідження нами визначені критерії та властиві їм показники: мотиваційний, змістовий та аналітико-оцінний. Ураховуючи той факт, що визначення рівнів має передбачати використання чинної нормативно-правової бази (чинних «Правил змагань із боротьби самбо»), методом експертного оцінювання нами визначені такі інтегральні показники сформованості готовності самбістів-ветеранів до змагальної діяльності: «високий» (виражається оцінкою технічних дій самбістів-ветеранів у 4 бали); «добрий» (виражається оцінкою технічних дій самбістів-ветеранів у 2 бали), «задовільний» (виражається оцінкою технічних дій самбістів-ветеранів у 1 бал). Перспективи подальших досліджень в обраному напрямі наукової розвідки передбачають розроблення педагогічної моделі формування готовності самбістів-ветеранів до змагальної діяльності в системі багаторічної підготовки.

Ключові слова: багаторічна підготовка, боротьба самбо, готовність, критерії, рівні, річний цикл, спортсмени-ветерани

Постановка проблеми. Наразі формування готовності однокласників ветеранів, які спеціалізуються в боротьбі самбо, до участі у змаганнях різних рангів зі сформованими руховими навичками (які відповідають віковій групі та ваговій категорії) є недовершеною і не завжди передбачає викори-

стання в системі багаторічної підготовки актуальних педагогічних моделей (технологій), методик тощо. Крім цього, у складних умовах змагальної діяльності (навчально-тренувального процесу, зорової підготовки) не можна забезпечити успішну (результативну) змагальну діяльність

в опануванні самбістами-ветеранами нових техніко-тактичних комбінацій без достатнього рівня сформованості психологічної та функціональної підготовленості (з урахуванням індивідуально-типологічних особливостей індивіда відповідно до статі, вікової групи та вагової категорії).

Відповідно до вищезазначеного нині актуальним є пошук та розроблення сучасних програм, форм, методів, наукового інструментарію, а також педагогічних технологій (моделей) і відповідних критеріїв, показників та рівнів сформованості готовності самбістів-ветеранів до змагальної діяльності на різних етапах багаторічної підготовки.

Дослідження здійснено відповідно до планів науково-дослідних робіт кафедри фізичного виховання і спорту Харківського національного університету міського господарства імені О.М. Бекетова (2020–2021 рр.).

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Аналіз науково-методичної та спеціальної літератури в обраному напрямі наукової розвідки дозволив визначити низку вчених (О. Хацаюка [1, 3], В. Шемчука, П. Рибалку, О. Мілаєва, А. Леоненка, С. Чередніченка [2], К. Ананченка, В. Платонова [4], К. Ананченка, О. Хуртенко, С. Дмитренко, Н. Бойченко [5]) та тренерів-дослідників (В. Виноградова, О. Журавля, О. Заїку, С. Кіприча, А. Пирого, М. Хасанова), які у своїх працях висвітлили актуальні питання побудови системи багаторічної підготовки одноборців (представників інших видів спорту).

У результаті подальшої дослідно-аналітичної роботи нашу увагу привернули наукові праці Г. Туманяна [6], К. Ананченка, О. Хацаюка [7], О. Гончарова [8], Б. Кіндзера, А. Красілова, О. Хоменка, А. Титовича, Є. Євтушенка [9], К. Ананченка, В. Перебийніса, С. Пакуліна, Г. Маханькова [10] та інших учених і практиків (А. Алексєєва, Г. Арзютова, О. Моргунова, В. Саєнка, С. Чередніченка, О. Яреценка), у яких окреслено основні напрями формування техніко-тактичної, психологічної та спеціальної фізичної підготовленості (професійних компетентностей) одноборців-ветеранів.

Ураховуючи результати аналізу науково-методичної та спеціальної літератури (моніторингу Інтернет-джерел), встановлено, що питанням визначення критеріїв, показників та рівнів сформованості готовності самбістів-ветеранів до змагальної діяльності присвячено недостатню кількість науково-методичних праць, що потребує подальших досліджень та підкреслює актуальність і практичний складник обраного напрямку наукової розвідки.

Метою статті є визначення критеріїв, показників та рівнів сформованості готовності спортсменів-ветеранів чоловічої статі, які спеціалізу-

ються в боротьбі самбо, до участі у змаганнях різних рангів.

Для досягнення мети дослідження заплановано вирішити такі завдання:

- здійснити аналіз науково-методичної та спеціальної літератури у напрямі побудови системи багаторічної підготовки одноборців (представників інших видів спорту);

- провести моніторинг Інтернет-джерел та спеціальної науково-методичної літератури у напрямі формування техніко-тактичної, психологічної та спеціальної фізичної підготовленості (професійних компетентностей) одноборців-ветеранів;

- здійснити аналіз науково-методичної літератури (моніторинг Інтернет-джерел), які розкривають особливості визначення критеріїв, показників та рівнів сформованості готовності одноборців-ветеранів (чоловічої статі) до змагальної діяльності.

У процесі дослідно-аналітичної роботи використано такі методи теоретичного дослідження: аксіоматичні, ідеалізацій, історичні і логічні, сходження від конкретного, формалізацій. Крім цього, використано власний досвід виступу на змаганнях з одноборств серед майстрів (одноборців-ветеранів), а також досвід організації системи багаторічної підготовки одноборців різних рівнів та вікових груп (вагових категорій) до змагань вищих рангів.

Виклад основного матеріалу. Теоретичне дослідження організовано у два етапи (січень – травень 2020 р.). Упродовж першого етапу дослідження (січень – лютий 2020 р.) створено науково-дослідну групу в складі Д. Стеценка, Є. Кравчука, А. Посипайка, Д. Кулакова, Н. Борисенко (провідні учені, тренери-дослідники та спортсмени-ветерани), а також здійснено аналіз науково-методичної і спеціальної літератури (моніторинг Інтернет-джерел). Відповідно до отриманих результатів членами науково-дослідної групи (далі – НДГ) відпрацьовано план подальшого дослідження, а також здійснено підбір відповідних фахівців (учених) для наукового консультування (канд. наук із фіз. виховання і спорту, доц. Б. Кіндзер; заслужений тренер України О. Хацаюк).

У динаміці другого етапу дослідження (березень – травень 2020 р.) членами НДГ здійснено моніторинг Інтернет-ресурсів та аналіз науково-методичної літератури у напрямі особливості визначення критеріїв, показників та рівнів сформованості готовності одноборців-ветеранів до змагальної діяльності. Варто зауважити, що до уваги також бралися науково-методичні праці із суміжних наук.

Система міжнародних стандартів «ISO» [7] визначає «критерій» як «міру відображення цілісності властивості об'єкта, що забезпечує його існування; методологічний інструментарій управління якістю освіти; ідеал, що відображає вищий, довершений рівень досліджуваного явища. Показник же

є мірилом критерію, що робить його доступним для спостереження, фіксування та обліку» [16]. Педагогічна наука під змістовою характеристикою визначення поняття «критерій» розуміє об'єктивну ознаку, відповідно до якої здійснюється порівняльний аналіз (оцінка чи оцінювання) процесу або явища, що підлягає дослідженню, а також ступеня його розвитку в досліджуваних індивідів різних категорій (вікових груп тощо), сукупність таких якостей явища, які відображають його сутнісні характеристики, тому підлягають відповідній (об'єктивній) оцінці.

У процесі наукового пошуку (дослідно-аналітичної роботи) нашу увагу привернули роботи С. Гуменюка [11], О. Хацаюка, О. Ярещенка [12], С. Хоменка [13], І. Кузнецової [14], В. Кисельова [15] та інших фахівців (В. Вороного, С. Пакуліна, О. Приймакова, В. Сазонова, Ю. Тупєєва). Відповідно до науково-теоретичних підходів і провідних концепцій зазначених вище учених і практиків у напрямі визначення сутності критерію вважаємо, що його характеристика залежить від об'єкта дослідження, а аналіз доцільно розглядати як прикладний науково-методичний інструментарій управління якістю навчально-тренувального процесу, який забезпечує формування професійних компетентностей (техніко-тактичної майстерності, психологічної стійкості, функціональної готовності тощо) одноборців-ветеранів, які спеціалізуються в боротьбі самбо, будучи базою для об'єктивного оцінювання здобутої спортивної кваліфікації, що забезпечує успішну та результативну змагальну діяльність.

Підсумовуючи вищезазначене, доцільним є висновок, що критерій сформованості готовності самбістів-ветеранів до змагальної діяльності – це еталон для визначення та оцінювання дійсного його стану, який є сукупністю ознак для висновку про ступінь відповідності фактичного рівня сформованості вищезазначеної готовності встановленим вимогам (відповідно до правил змагань, регламенту змагань та інших нормативно-правових документів, які визначають систему багаторічної підготовки самбістів-ветеранів).

Слід також зауважити, що відповідно до результатів аналізу спеціальної науково-методичної літератури (моніторингу Інтернет-джерел) в обраному напрямі наукової розвідки та особливостей домінуючих компонентів техніко-тактичної майстерності (професійних компетентностей) самбістів-ветеранів можливим є виокремлення рівнозначних для одноборців-ветеранів критеріїв оцінювання (мотиваційного, змістового та аналітико-оцінного), що збігається з науковими поглядами таких провідних учених і практиків: А. Дяченко, В. Климовича, А. Красілова, Р. Любчича, А. Одерова, В. Старости, О. Хацаюка, О. Хоменка, А. Чуха та ін. Крім цього, важливим є той факт, що кожен критерій потре-

бує відповідного оцінювання за низкою показників (Г. Горпинич, М. Линець, О. Осадчий, Д. П'ятничук, П. Тичина, Т. Шепеленко).

Таким чином, зважаючи на вищевикладене, доцільно сформулювати висновок, що зміст критерію за своїм об'ємом є ширшим, ніж зміст показника, а показник є складником критерію, тому ступінь вияву, якісна сформованість, визначеність критерію виражається відповідними кількісними показниками. Показники ж відіграють провідну роль під час діагностування, тому показник є свідченням, доказом, ознакою та ефективним інструментом оцінки досягнень різних процесів та явищ, які підлягають теоретичним та емпіричним дослідженням.

Відповідно до плану та визначеного алгоритму теоретичного дослідження, а також відповідно до результатів аналізу спеціальної науково-методичної літератури (моніторингу Інтернет-джерел) [2; 4; 7; 9; 10], які визначають вимоги до спортсменів-ветеранів, що спеціалізуються в одноборствах (на прикладі самбістів-ветеранів), у напрямі їх готовності до змагальної діяльності, ми визначили основні показники вищезазначених критеріїв. Із цією метою членами НДГ розроблено спеціальну прикладну таблицю (див. табл. 1), яка розкриває змістову частину критеріїв та показників в обраному напрямі наукової розвідки.

Використання в системі багаторічної підготовки спортсменів-ветеранів, які спеціалізуються в боротьбі самбо (інших одноборствах), зазначених у табл. 1 критеріїв, а також відповідних форм, методик та технологій сприятиме стійкому формуванню професійних компетентностей (техніко-тактичної майстерності, психологічної стійкості, функціональної підготовленості тощо), необхідних для успішної та результативної змагальної діяльності.

Надалі для досягнення головної мети дослідження членами НДГ планується використання форм всебічної підготовки самбістів-ветеранів: навчально-тренувальних занять, навчально-тренувальних зборів, ранкової фізичної зарядки, індивідуального фізичного (техніко-тактичного) тренування тощо. Крім цього, у динаміці майбутнього емпіричного дослідження нами планується використання сучасних та ефективних методик діагностики рівня та ступеня техніко-тактичної, психологічної та функціональної підготовленості [2; 3; 6; 9; 17], а також спеціалізованих програм (розрахованих на річний цикл підготовки). Крім цього, для досягнення достатнього (високого) рівня готовності самбістів-ветеранів (одноборців-ветеранів) до змагальної діяльності членами НДГ планується використання ефективних методів тренування: повторного, рівномірного, змінного, колового, сенсорного, змагального тощо. Зважаючи на вищевикладене, доцільно підсумувати, що для будь-якого критерію характерною є наявність показників, які відображають най-

Таблиця 1

Критерії й показники сформованості готовності самбістів-ветеранів до змагальної діяльності

Критерії	Показники
мотиваційний	вияв інтересу до обраного одноборства (боротьби самбо), змагальної діяльності (участі у змаганнях різних рангів) та бажання її реалізувати в повсякденному житті (системі багаторічної підготовки); ціннісна орієнтація на майбутню змагальну діяльність, мотивація до техніко-тактичного, психологічного, фізичного самовдосконалення; формування рухових навичок та функціональної підготовленості, необхідних для успішної та результативної змагальної діяльності.
змістовий	самосвідомість (професійна свідомість), теоретичні знання, успішний досвід попередньої змагальної діяльності, спеціальні знання; формування спеціальних умінь та практичних навичок (діагностичних, проєктувальних, конструктивних, організаційних тощо), навичок та практичних умінь реалізації здобутих знань у процесі змагальної діяльності (участі в змаганнях вищих рангів); індивідуально-типологічні особливості індивіда та формування мотиву, який виникає з потреби особистості і завершується її спонуканням до якісної, ефективної та надійної змагальної діяльності (на різних етапах багаторічної підготовки).
аналітико-оцінний	здатність до самоаналізу, вміння здійснювати самооцінювання та саморегуляцію під час навчально-тренувального процесу (зборової підготовки) та безпосередньої участі в змаганнях різних рангів, саморозвиток та самовдосконалення у різних умовах навчально-тренувального процесу та під час участі у змаганнях; здатність до прийняття виважених (правильних, надійних та безпечних) рішень в екстремальних змагальних умовах (різних умовах навчально-тренувального процесу, зборової підготовки), готовність до конструктивного діалогу з тренерами, психологами та товаришами по команді, готовність до самопожертвування, вміння контролювати власний психофізичний стан та стан товаришів по команді, стабільність психіки, стабільність спортивних показників; здатність здійснювати змагальну діяльність у різних клімато-географічних умовах тощо.

більш важливі (інформативні) властивості об'єкта, що забезпечують його існування.

Нами було здійснено якісну характеристику всебічної підготовленості (наявного рівня сформованості професійних компетентностей) самбістів-ветеранів до змагальної діяльності у наявній системі багаторічної підготовки. Відповідно до отриманих результатів членами НДГ установлено, що розроблення спеціалізованої програми техніко-тактичної, психологічної та функціональної підготовленості досліджуваних ветеранів-одноборців, які спеціалізуються в боротьбі самбо, сприятиме підвищенню рівня змагальної діяльності.

Важливим є й той факт, що впровадження у систему багаторічної підготовки самбістів-ветеранів (спортсменів-ветеранів інших одноборств) вищезазначених рівнів регламентовано відповідними нормативно-правовими документами [18; 19].

Наступний блок дослідження спрямовувався на визначення ефективних підходів. Ураховуючи результати аналізу спеціальної науково-методичної літератури (моніторингу Інтернет-джерел) [2; 7; 9; 14], встановлено, що найбільш ефективними підходами для досягнення головної мети дослідження в обраному напрямі наукової розвідки та з метою побудови майбутньої педагогічної моделі «формування готовності самбістів-ветеранів до змагальної діяльності» є діяльнісний, особистісно зорієнтований, комплексний, системний та структурний.

Відповідно до результатів теоретичного дослідження членами НДГ установлено, що нині в системі олімпійського та професійного спорту (системі фізичного виховання різних груп населення, дидактиці вищої школи) відпрацьовані специфічні

та науково-обґрунтовані дидактичні принципи, які відображають закономірності навчально-тренувального процесу спортсменів-одноборців різних вікових груп та вагових категорій, як-от забезпечення єдності наукової, методичної, спортивної, освітньої діяльності, професійної спрямованості та мобільності.

Висновки і пропозиції. У результаті дослідження членами НДГ визначені критерії, показники та рівні сформованості готовності спортсменів-ветеранів чоловічої статі, які спеціалізуються в боротьбі самбо, до участі у змаганнях різних рангів.

Крім цього, нами визначені критерії та властиві їм показники:

– мотиваційний (вияв інтересу до обраного одноборства, змагальної діяльності та бажання її реалізувати в повсякденному житті (системі багаторічної підготовки тощо));

– змістовий (самосвідомість, теоретичні знання, успішний досвід попередньої змагальної діяльності, спеціальні знання, формування спеціальних умінь та практичних навичок (діагностичних, проєктувальних, конструктивних, організаційних тощо), навичок та практичних умінь реалізації здобутих знань у процесі змагальної діяльності, індивідуально-типологічні якості особистості та формування мотиву, який виникає з потреби індивіда і закінчується його спонуканням до якісної, ефективної та надійної змагальної діяльності тощо);

– аналітико-оцінний (здатність до самоаналізу, вміння здійснювати самооцінювання та саморегуляцію під час навчально-тренувального процесу та безпосередньої участі у змаганнях різних рангів, саморозвиток та самовдосконалення у різних умовах навчально-тренувального процесу та під

час участі у змаганнях; здатність до прийняття виважених рішень в екстремальних змагальних умовах, здатність здійснювати змагальну діяльність у різних клімато-географічних умовах тощо).

Ураховуючи той факт, що визначення рівнів має передбачати використання чинної нормативно-правової бази (чинних «Правил змагань із боротьби самбо» [20]), методом експертного оцінювання нами визначені такі інтегральні показники сформованості готовності самбістів-ветеранів до змагальної діяльності: «високий» (виражається оцінкою технічних дій самбістів-ветеранів у 4 бали); «добрий» (виражається оцінкою технічних дій самбістів-ветеранів у 2 бали), «задовільний» (виражається оцінкою технічних дій самбістів-ветеранів у 1 бал) [20, ст. 30].

Членами науково-дослідної групи рекомендується впровадити отримані результати у систему багаторічної підготовки одноборців-ветеранів (чоловічої статті). Перспективи подальших досліджень в обраному напрямі наукової розвідки передбачають розроблення педагогічної моделі формування готовності ветеранів-одноборців (на прикладі самбістів-ветеранів) до змагальної діяльності в системі багаторічної підготовки.

Список використаної літератури:

1. Хацаюк О.В. Удосконалення техніки рукопашного бою правоохоронців МВС України із використанням сучасних технічних засобів навчання: звіт НДР м. Харків : НАНГУ, 2008. 135 с.
2. Шемчук В.А., Рибалко П.Ф., Мілаєв О.І., Леоненко А.В., Чередніченко С.В. Формування енергозберігаючої компетентності у спортсменів-одноборців. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2020. № 72 (Т. 1). С. 159–165.
3. Ананченко К.В., Хацаюк О.В. Новий методичний підхід для оцінки відеоматеріалу, що використовується при підготовці дзюдоїстів. *Слобожанський науково-спортивний вісник*. 2016. № 4 (54). С. 11–16.
4. Платонов В.Н. Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте. Общая теория и практические приложения: учебн. пособ. Киев : Олимпийская литература, 2004. С. 441–454.
5. Хацаюк О.В., Ананченко К.В., Хуртенко О.В., Дмитренко С.М., Бойченко Н.В. Дослідження технічного арсеналу бійців ММА високої кваліфікації. *Єдиноборства*. 2020. № 3(17). С. 92–105.
6. Туманян Г.С. Спортивная борьба: теория, методика, организация тренировки: учебн. пособ. Москва : Советский спорт, 1998. 348 с.
7. Ананченко К.В., Хацаюк О.В. Особливості тренувального процесу та техніко-тактичної підготовленості дзюдоїстів-ветеранів. *Єдиноборства*. 2018. № 14. С. 4–18.
8. Гончаров О.Г. Комплексна фізична реабілітація при остеохондрозі попереково-крижового відділу хребта у борців-ветеранів спорту на тренувальному руховому режимі : дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту : 24.00.03. Київ, 2019. 252 с.
9. Кіндзер Б.М., Красілов А.Д., Хоменко О.С., Титович А.О., Євтушенко Є.Г. Формування енергокомпетентності у ветеранів повноконтактних єдиноборств. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2020. № 73 (Т. 1). С. 63–68.
10. Ананченко К.В., Перебийніс В.Б., Пакулін С.Л., Маханьков Г.І. Педагогічні аспекти удосконалення та індивідуалізація техніко-тактичної підготовки дзюдоїстів-ветеранів. *Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт, серія № 15)*. 2018. Вип. 8 (102). С. 6–14.
11. Гуменюк С.В. Критерії, показники та рівні сформованості продуктивного педагогічного мислення майбутніх учителів фізичної культури. *Науковий вісник УНУ (серія «Педагогіка, соціальна робота»)*. 2014. Вип. 34. С. 67–71.
12. Хацаюк О.В., Ярещенко О.А. Критерії, показники та рівні сформованості готовності майбутніх офіцерів Національної поліції України до виконання завдань за призначенням. *Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави*. 2020. Вип. 3. С. 304–306.
13. Хоменко С. Критерії і рівні професійної компетентності вчителя фізичної культури. *Проблеми підготовки сучасного*. 2011. № 4 (ч. 1). С. 191–196.
14. Кузнецова І.Ю. Формування готовності майбутніх тренерів зі східних єдиноборств до професійної діяльності в дитячо-юнацьких спортивних школах : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Дніпро, 2020. 23 с.
15. Кисельов В.О. Критерії, показники і рівні готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації спортивно-масових заходів. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2020. Вип. 76 (Т. 2). С. 38–41.
16. International Organization for Standardization ISO Central Secretariat (ISO). Vernier, Geneva, Switzerland. URL: <https://www.iso.org/home.html> (дата звернення: 23.06.2020).
17. Бизин В.П., Миргород Д.А., Хацаюк А.В. Технические средства обучения: учебн. пособ. Берлин(Германия): Lambert Academic Publishing, 1998. С. 36–42.
18. Михайленко А.В., Наухатко О.К., Виноградов В.В., Кучеренко А.С. Навчальна програма для студентів НТУ «ХПІ», учнів фахових коледжів, ліцеїв, технікумів та спеціалізова-

- них класів, які входять до комплексу НТУ «ХПІ», а також для груп з самбо СК «Політехнік» (інших закладів вищої освіти): навч. програм. Харків : НТУ «ХПІ», 2009. 120 с.
19. Про затвердження Положення про школу вищої спортивної майстерності (Наказ ММСУ від 17.07.2015 № 2581). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0936-15#Text> (дата звернення: 21.06.2020).
20. Международные правила самбо (спортивное самбо): правила. Москва : Исполнительный комитет ФИАС, 2020. 48 с.

Stetsenko D., Kravchuk E., Posypaiko A., Kulakov D., Borysenko N. Criteria and levels of formation of readiness of veteran sambo wrestlers for competitive activity

Today, in difficult conditions of Competitive activity (training process, training) mastering Veteran Sambo wrestlers new Technical and Tactical combinations without a sufficient level of psychological and functional training (taking into account the individual-typological characteristics of the individual according to gender, age group and weight categories) – it is impossible to ensure their successful and effective Competitive activities. Given the above, the relevance of the search and development of modern Programs, Forms, Methods, Scientific tools, as well as Pedagogical Technologies (models) and relevant Criteria, indicators and Levels of Readiness of Veteran Sambo wrestlers at various stages of their long-term training.

The main purpose of the study is to determine the Criteria, indicators and Levels of Readiness of male Veteran athletes who specialize in Sambo wrestling to participate in competitions of various ranks. During the Research and analytical work, the following Research methods were used: axiomatic, idealizations, historical and logical, convergence from the concrete, formalization, etc.

As a Result of the Research, the members of the Research group determined the Criteria, indicators and Levels of Readiness of male Veteran athletes who specialize in Sambo wrestling to participate in competitions of various ranks. According to the results of the theoretical study, we have defined the Criteria and their inherent indicators: motivational, semantic and analytical – evaluation. Given the fact that the definition of Levels should involve the use of the current legal framework (the current “Rules of Sambo competitions”), the method of expert evaluation, we have identified the following integrated indicators of the Readiness of Veteran Sambo wrestlers to compete: “High” – which is expressed by the assessment of Technical actions of Veteran Sambo wrestlers in 4 points; “Good” – which is expressed by the assessment of Technical actions of Veteran Sambo wrestlers in 2 points; “Satisfactory” – which is expressed by the assessment of Technical actions of Veteran Sambo wrestlers in 1 point. Prospects for further Research in the chosen direction of scientific Research involve the development of a Pedagogical model of forming the Readiness of Veteran Sambo wrestlers to compete in the System of their long-term training.

Key words: long-term training, Sambo wrestling, Readiness, Criteria, Levels, annual cycle, Veteran athletes.